

11. Dashkevych Ya. Postati: narysy pro diiachiv istorii, polityky, kultury / 2–he vyd., vypravl. y dopovn. – Lviv: Lvivske viddillennia IUAD im. M. S. Hrushevskoho NANU, literaturna ahentsiia «Piramida», 2007. – 808 s.

12. Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy, m. Lviv (dali – TsDIA Ukrainy u m. Lvovi). – F.359. – Op.1. – Spr.75 (Spomyny Oleny Stepaniv – khorunzhoi USS, zapysani z yii sliv O. Nazarukom. Rukopys. 1927).

13. Sukhyi O. Halychyna: mizh Skhodom i Zakhodom. Narysy istorii XIX–XX st. 2–e vydannia, dopovnene. Lviv: Lvivskiy natsionalnyi universytet im. I. Franka; Instytut ukrainoznavstva im. I. Krypiakevycha NAN Ukrainy, 1999. – 226 s.

14. Zaluzniak O. Deshcho z diialnosti ukrainskykh zhynok // Kalendaryk dlia Sichovykh Striltiv i zhovnyriv ukrainsiv. 1917. – Viden, 1916. – S.93.

15. Navrotskyi S. Olena Stepaniv i skandinavski zhynky / Stepan Navrotskyi // Istorychnyi kalendar–almanakh «Chervonoï Kalyny» na 1934 rik. – Lviv, 1933. – S.36.

16. TsDIA Ukrainy u m. Lvovi. – F.406. – Op.1. – Spr.105.

17. Cherchovych I. Emansypatsiia zhynok v interpretatsiakh natsionalnoi elity Halychyny druhoï polovyny XIX – pochatku XX st. // Ukrainoznavchyi almanakh. – Kyiv, 2013. – Yyp.14. – S.86–89.

18. Shablii O., Vistak O. Zhyttievyi i tvorchiy shliakh Oleny Stepaniv // Olena Stepaniv. Naukovi pratsi. Ese. Spohady / Uporiadnyk O. Shablii. – Lviv: Vydavnychiy tsentr NTSh, 2003. – 608 s.

Knyhnytska O. V., postgraduate student of the Department of Contemporary History of Ukraine named after M. Hrushevskiy of Ivan Franko National University of Lviv (Ukraine, Lviv), knyhnytska81@ukr.net

Olena Stepaniv is in Russian-speaking thrall (1915–1917)

As a result of heavy battles on the Russian-Austrian section of the front in Galicia in May 1915, under the Bohemian part of the Austrian troops, and among them a group of Ukrainian Sich shooters were captured by Russian armies. Among them is the chorus of the national Ukrainian forces Olena Stepaniv. By mid-1917 she was in Russian captivity, where she conducted educational work. The return of O. Stepaniv from Russian captivity was a demonstration of Ukrainian nationality and national aspirations of Ukrainians.

Keywords: Olena Stepaniv, Russian captivity, Turkestan, national agitation, Finland, return from captivity.

* * *

УДК 336.71(031)«1917»:336.7(477)«18/19»

Алтухов О. А.,

аспірант, асистент кафедри всесвітньої історії та міжнародних відносин, Луганський національний університет ім. Тараса Шевченка (Україна, Старобільськ), alex.an.altukhov@gmail.com

«БАНКОВА ЕНЦИКЛОПЕДІЯ» 1917 Р., ЯК ДЖЕРЕЛО З ІСТОРІЇ РОЗВИТКУ БІРЖОВОЇ СПРАВИ УКРАЇНИ НАПРИКІНЦІ ХІХ – НА ПОЧАТКУ ХХ СТ.

Аналізується провідне джерело з історії розвитку банківської справи кінця ХІХ – початку ХХ ст. «Банкова енциклопедія» 1917 р. У цьому виданні усі статті були присвячені дослідженню біржової справи у провідних країнах, Російській імперії та на українських землях. Співавторами видання були провідні економісти та юристи, зокрема А. Н. Анциферов, Г. В. Афанас'єв, Х. А. Барановський, М. Н. Боголепов, Е. В. Ванштейн, І. М. Гольдштейн, Н. С. Доброхотов, В. Я. Железнов, А. М. Лазарев, Д. Н. Левін, С. С. Лур'є, П. П. Мігулін, Н. Д. Сілін, П. Б. Струве, М. П. Туган-Барановський та ін.

Аналізуючи статті, розміщені у виданні, автор дійшов до висновку, що наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст. головними факторами, які впливали на діяльність українських біржових установ були незначні об'єми торгівлі, консервативна фінансова політика царського уряду, а також процес концентрації виробництва та капіталів. Усі ці явища стали причиною того, що біржова справа знаходилася у досить важкому стані.

Ключові слова: «Банкова енциклопедія», біржа, Л. М. Яснопольський, В. П. Кардашев, М. П. Туган-Барановський, Надніпрянська Україна.

Останнім часом економічна історія України привертає все більшу увагу науковців. Це пов'язано із тим, що розробка ефективно діючої господарської моделі у нашій країні неможлива без вивчення історичного досвіду у цьому питанні. Важливим вважається дослідження та ретельний аналіз провідних джерел з цієї проблематики, зокрема і публіцистичних творів сучасників подій, у яких розглядаються різні аспекти діяльності біржових установ України у досліджуваній період. Серед них особливе місце займає Другий том «Банкової енциклопедії», що був опублікований у 1917 р. у Києві. Відзначимо, що це видання було підготовлено провідними вченими економістами тієї епохи та повністю присвячено розгляду різних проблем, пов'язаних із розвитком бірж. Вважаємо важливим проаналізувати це джерело, тим більше, що воно практично не розглядалося українськими вченими.

Динамічний розвиток капіталістичних відносин як на Надніпрянській Україні, так і у Російській імперії в цілому у другій половині ХІХ – на початку ХХ ст. обумовило підвищений науковий інтерес до проблем, пов'язаних із цим процесом. Серед всього іншого, у цей період з'являється велика кількість праць, у яких розглядалися різні аспекти розвитку біржової справи. У 1917 р. у Києві був опублікований другий том «Банкової енциклопедії», у якому усі статті були присвячені дослідженню біржової справи у провідних країнах, Російській імперії та на українських землях. Співавторами видання були провідні економісти та юристи, зокрема А. Н. Анциферов, Г. В. Афанас'єв, Х. А. Барановський, М. Н. Боголепов, Е. В. Ванштейн, І. М. Гольдштейн, Н. С. Доброхотов, В. Я. Железнов, А. М. Лазарев, Д. Н. Левін, С. С. Лур'є, П. П. Мігулін, Н. Д. Сілін, П. Б. Струве, М. П. Туган-Барановський та ін.

Головним редактором видання виступив провідний економіст, професор Київського комерційного інституту, багаторічний депутат Державної Думи Леонід Миколайович Яснопольський.

Відзначимо, що редактор видання був видатним економістом, представником дореволюційної економічної школи, що склалася у Києві на початку ХХ ст. Він народився 1 лютого 1873 р. у Києві, де провів більшу частину свого життя. Після закінчення Київської гімназії у 1891 р., він спочатку поступив до юридичного факультету Київського університету, а потім перевівся до Петербургського університету, по закінченні якого у 1895 р. почав працювати так само, на кафедрі політичної економії та статистики. У 1902 р. Яснопольський зайняв посаду приват-доцента Київського університету, а з лютого 1903 р. – Харківського університету. З початку викладацької та наукової кар'єри він виступав прибічником лібералізації економічного життя імперії, вважаючи будь-які державні перепони у діяльності, у тому числі і біржових установ, значною перешкодою на шляху становлення ефективних ринкових відносин. У 1902 р. він виклав свої, на той час досить радикальні ідеї у статті «Джерела землеволодіння, перш за все у Росії». Висловлені ним думки, зокрема критика економічної далекосхідної політики російського уряду, викликали незадоволення керівництва Харківського університету, з якого він був змушений звільнитися. Проте скоро Яснопольському вдалося поновитися у Комерційному інституті Києва. Окрім того, на початку ХХ ст. він був обраний на посаду «гласного» полтавського та

перяславського земств, а у 1905 р. був обраний депутатом Першої Державної Думи від Полтавської губернії. За політичними уподобанням був близький до кадетської партії.

Займаючись політикою, Яснопольський не забував і про наукову та викладацьку кар'єру. У 1906–1910 рр. він викладав у Петербургському політехнічному інституті, а з 1910 р. зайняв посаду професора Київського університету. Він є автором низки наукових робіт, у яких розглядав різні аспекти економічного розвитку Російської імперії. У 1914 р. економіст став редактором двотомного фундаментального видання «Банківська енциклопедія», другий том якого повністю присвячений біржової діяльності.

Відзначимо, що праця мала бути опублікована у 1914 р., проте Перша світова війна (1914–1918) внесла свої корективи у плани Яснопольського. Редактор був змушений неоднаразово переносити строки випуску видання внаслідок виникнення різних проблем, зокрема, дефіциту паперу у Києві, який став відчуватися із початок військових дій.

У передмові, Л. М. Яснопольський наполягав на тому, що біржа є важливим інститутом, який забезпечує розвиток ринкових відносин не тільки у мирний час, але і в період війни. Він критикував консервативну політику російського царського уряду, який, на його думку, перешкоджав розвитку біржової справи. Зокрема, він відзначав: «традиції поліцейської держави та упередження кіл суспільства, які не досі до західноєвропейського розуміння значення вільного біржового обороту, дуже гальмують розвиток російського руху біржового ринку і разом із тим затримують процес європеїзації економічного життя Росії у галузі торговельних, промислових та кредитних відносин» [3, с. 11].

На думку Л. Яснопольського російська влада розглядала біржу, як явище пов'язане із різного роду незаконними авантюрами та обманом. «Сьогодні панує думка, що біржа є інститутом виключно небезпечним та злісним, який потрібно тримати у «іжакових рукавицях», с одного боку, оберігаючи державний кредит від зловмисних посягань на курси фондів, з іншого – ретельно оберігаючи обивательських карасів від біржових шук та акул» [3, с. 11].

Задля подолання перешкод на шляху розвитку біржової справи, Л. М. Яснопольський рекомендував провести структурне реформування цих установ та зміну підходу до них з боку влади. Зокрема, він наполягав змінити ставлення до т.зв. «біржового закулісся» – системи неформального визначення особливостей проведення біржових операцій між провідними біржовими гравцями. «Сьогодні куліса – найбільш еластичний елемент паризької біржі, без якого не вможливити навіть найбільші банки Франції – загнана у нас у підпілля кав'ярень та «американок». Між тим, біржа, яка не має куліси завжди парадоксальна. Вона схожа на армію, яка не має тилу; їй немає звідки черпати нові сили та нікуди здати своїх пораниених» [3, с. 12], – писав економіст.

Також Яснопольський наполягав на зміні ставлення та легалізації «біржової спекуляції», вважаючи її важливим елементом активізації ринкових відносин. На його думку, «здорові спекуляція зростає в умовах капіталізму, що вільно зростає». Яснопольський

вважав, що вона є «однією з невід'ємних рис процесу появи капіталістичного духу, духу підприємництва, формування якого неможливо без вільної, нормальної спекуляції» [3, с. 12].

Важливість біржових спекуляцій, на думку вченого, особливо проявляється у період війни, оскільки тільки за допомогою цього фінансового механізму, можна заробити допоміжні кошти, які застосовуються у якості державних позик для ведення військових дій. У він привів французький досвід, оскільки «французькі мільярди позики під час війни були взяті за допомогою спекуляції, а не зберігаючою публікою і остаточно їх розміщення відбулося тільки через 7–8 років» [3, с. 13].

Також у передмові до видання Яснопольський окреслив ще одну характерну рису розвитку біржової справи, як в Україні, так і загалом на території Російської імперії. На його думку, наприкінці XIX – на початку XX ст. відбулася масштабна концентрація банківського капіталу, розповсюдження банківської діяльності, як на фондові, так і товарні операції. Помітним стало «об'єднання банків із промисловістю». Все це призвело до того, що банківські фінансові установи почали витіснити біржі з фінансового сектору, зміщаючи їх головні функції. Все це дозволяло говорити про кризу біржових інституцій, які були змушені підпорядковуватися «концентрованому банківському капіталові» [3, с. 14].

Яснопольський стверджував, що така концентрація, головною формою якої були синдикати спотворювала існуючу фінансову систему російської імперії та гальмувала розвиток капіталістичних відносин. «Саме спотворені умови у яких розвивається російська торговельно-промислова, біржова та банківська діяльність, гальмує накопичення капіталу, конкуренцію, тиснуть на підприємницький дух. Тим самим замість широкої індустріалізації країни, сьогодні створені лише кілька вузьких, владних, привілейованих груп промислової та фінансової олігархії» [3, с. 15], – відзначав він.

Аналіз діяльності фондових бірж Російської імперії (в тому числі Одеської, Київської та Харківської фінансових установ, які здійснювали цю діяльність), приведений у розділі «Банкової енциклопедії», який був підготовлений В. П. Кардашевим. Він відзначав, що фондова біржа здійснювала наступні види діяльності: купівля та продаж іноземних грошей, іноземних чеків та переводних векселів, облігацій державних позик, позик міст, міських кредитних товариств, промислових компаній, закладних листів, земельних банків, акцій різних підприємств – пароплавних, транспортних, страхових, залізничних, комерційних банків і т.д. [1, с. 185].

Провідне місце у системі фондових бірж належало Петроградській біржі, у той час, як регіональні, зокрема, українські, працювали відповідно до місцевої економічної специфіки. Так, В. П. Кардашев повідомляв, що Київська фондова біржа працює переважно із паями (акціями) місцевих цукрових заводів [1, с. 185].

Головна увага автора зосереджена на аналізі діяльності головної біржової установи імперії – Петроградської. Регіональні фондові біржі, в тому числі Одеська, Київська та Харківська, менше цікавили В. П. Кардашева. Він відзначив незначний об'єм фінансових оборотів та їх залежність від діяльності столичної біржової установи. «Одна тільки одеська біржа веде самостійне існування, інші ж знаходяться

у сфері впливу петроградської і у певних випадках варшавської біржі, від яких залежить ринок капіталів у Західному краї» [1, с. 218], – відзначав науковець.

Тим не менш, В. П. Кардашев привів короткий огляд діяльності українських фондових бірж, зокрема – Одеської. За його словами, ця фінансова установа, концентрувалася на операціях, пов'язаних із торгівлею та виробництвом збіжжя. Автор відзначав, що «на одеській біржі торгівля фондами ніколи не відрізнялася розмірами петроградської біржи, проте йшла самостійно, особливо у ранішні періоди її діяльності. Валютні угоди, як наслідок експорту хлібу, мали вплив на курси петроградської біржи» [1, с. 219].

В. П. Кардашев залишив важливі свідчення щодо організації роботи Одеської фондової біржи, яка у період написання статті регулювалася зібранням спеціальних інструкцій, об'єднаних під назвою «Одеські біржові правила для угод з покупки та продажу цінних паперів, золотої валюти, витрат та подібних цінностей». Згідно з цими правилами, право здійснювати угоди без посередництва маклерів мають тільки власники, або представники діючих у Російській імперії торгових, промислових та банківських підприємств. Це у свою чергу, на думку Карташева, обумовлювало слабкі темпи зростання діяльності місцевих біржових установ, в тому числі і Одеської. Задля подолання цього, автор вважав за необхідне ліквідацію будь-яких обмежень у біржовій торгівлі.

Окремо слід згадати про статтю «Значення біржі у сучасному господарчому строї», розміщену у «Банковій енциклопедії». Її автором був видатний економіст, активний учасник українського суспільного життя М. І. Туган–Барановський (1865–1919). У праці аналізується роль біржових установ у процесі розвитку ринкових відносин. Біржі Туган–Барановський називав «сучасними господарчими установами, наявність яких є найхарактернішою ознакою капіталістичної системи господарства» [2, с. 24].

На думку автора, і до становлення капіталізму, існували установи, що виконували окремі біржові функції. Зокрема, Туган–Барановський відмічав, що такими організаціями були ярмарки – вельми поширені в Україні у середині XIX ст. Він відзначав, що «ярмарка була досить грубим способом з'ясування співвідношення суспільного попиту та пропозиції, але у свій час вона мала у цьому відношенні більше значення, ніж біржа у наш час» [2, с. 30].

Проте, по мірі розвитку ринкових відносин та ускладнення капіталістичних механізмів регулювання, ярмарки більше не могли виконувати роль біржових регуляторів. «На ярмарку суспільний попит та пропозиція враховувалися грубим способом, – писав Туган–Барановський, – суспільна пропозиція вираховувалася згідно із кількістю підвезеного товару, а суспільний попит – згідно із закупівлями ярмаркових торговців. Проте на ярмарок підвозилася тільки обмежена кількість усіх товарів, а закупівлі торговців далеко не відображали реальний попит країни на той чи інший товар» [2, с. 29].

Відповідно він відзначав, що на біржі механізми встановлення розмірів суспільного попиту та пропозиції є витонченішими та досконалішими.

В умовах розвитку капіталістичних відносин, на думку автора, біржа виконувала низку важливих

соціально–економічних функцій. По–перше, ця установа полегшувала процес укладення торговельних угод між різними учасниками ринкових відносин. «Концентруючись в одному пункті, біржа полегшує здійснення цих угод, балансування попиту пропозицією» [2, с. 34], – відзначив він.

По–друге, біржа сприяла встановленню збалансованих та об'єктивних пропорцій між попитом та пропозицією. «Біржа дає змогу у ширших розмірах ніж на ярмарці, встановлювати розміри всього попиту та пропозиції і таким чином вона сприяє тому, що товарні ціни точніше враховують це співвідношення, завдяки чому стає можливим більш пропорційний розподіл суспільної праці», – писав він [2, с. 34].

У той же час, Туган–Барановський констатував, що товарна біржа «має досить обмежене значення», оскільки через неї «проходить лише певна група продуктів капіталістичного господарства» [2, с. 35]. Найбільше значення, на думку автора, біржові установи мають у процесі організації торгівлі збіжжям, поширеної в українських землях у досліджуваній період. Це пояснюється тим, що «у хлібній торгівлі біржа грає дійсно дуже велику роль, «оскільки хліб легко приймає характер товару і тому легко стає предметом біржових угод» [2, с. 35]. Окрім того «хліб є товаром світового значення та знаходиться у щільній залежності від умов світового хлібного ринку» [2, с. 35].

Характерною ознакою біржовою торгівлею хлібом є те, що ціни на цей товар відзначаються сильними коливаннями, завдяки чому ця діяльність пов'язана із великими ризиком та «має спекулятивний характер» [2, с. 35].

Туган–Барановський відзначав позитивні та негативні сторони біржової торгівлі хлібом, що склалися, як в українських землях, так і у Російській імперії в цілому. З одного боку він відзначав, що «біржі виробили досить досконалі механізми для полегшення термінових угод із хлібом» [2, с. 35]. З іншого, науковець констатував, що «незважаючи на величезний розвиток хлібної торгівлі, донині не існує правильно організованих термінових угод із хлібом чисто біржового типу» [2, с. 35]. Він відзначив, що спеціальні хлібні біржі почали виникати у Російській імперії тільки у останні два десятиріччя, але на початку XX ст. вони не мали великого значення для загальноімперської хлібної торгівлі.

Подібні недосконалості, на думку Туган–Барановського існують і у інших галузях біржової торгівлі, зокрема у сфері угод, пов'язаних із покупкою та продажем заліза – одного із найголовніших товарів, виробництво якого було поширено на півдні та сході Наддніпрянської України у другій половині XIX – на початку XX ст.

Автор відзначив, що «існують спеціальні біржі для заліза, проте вони мають місцеве значення і світова ціна заліза формується не на цих біржах» [2, с. 36]. При цьому окремі товари металургійної промисловості взагалі не є предметом біржової торгівлі та виготовляються лише на замовлення. Мова йде, насамперед, про «рейки, залізничні приналежності, суда та вагони» [2, с. 36].

Саме тому, Туган–Барановський вважав, що товарні біржі грають досить невелику роль у капіталістичному господарстві, чого не можна сказати про фондові біржові установи, які на його думку є «резервуаром, у

якому концентрується пропозиція капіталів, які шукають постійного розміщення» [2, с. 39].

Саме наявність фінансових бірж є свідченням монополізації та концентрації капіталів – однієї із характерних ознак розвитку капіталістичних відносин на Надніпрянщині на межі XIX та XX ст. На думку Туган–Барановського, «завдяки фондовій біржі стало можливим злиття великої кількості незначних капіталів у гігантські скупчення, які вимагаються умовами капіталістичного господарства» [2, с. 39]. При цьому, чим швидше йде накопичення капіталу, тим важливішою стає фондова біржа у загальному устрої капіталістичного суспільства» [2, с. 39].

Таким чином, Другий том «Банкової енциклопедії» дає змогу виявити характерні ознаки розвитку біржової справи у Надніпрянській Україні у досліджуваній період. Аналізуючи статті, розміщені у виданні, можна дійти до висновку, що наприкінці XIX – на початку XX ст. головними факторами, які впливали на діяльність українських біржових установ були незначні об'єми торгівлі, консервативна фінансова політика царського уряду, а також процес концентрації виробництва та капіталів. Усі ці явища стали причиною того, що біржова справа знаходилася у досить важкому стані. За рівнем продажу товарів, обороту капіталів, біржові установи Надніпрянської України значно поступалися, як Петербургській біржі, так і аналогічним закладам Західної Європи. Подальше дослідження джерел з історії біржової справи наприкінці XIX – на початку XX ст. здійснюватиметься у наступних наукових статтях.

Список використаних джерел

1. Кардашев В. П. Фондовые биржи в России / В. П. Кардашев // Банковая Энциклопедия. Том II. Биржа. История и современная организация фондовых бирж на Западе и в России. Биржевые сделки. Биржи и война / под ред. Л. Н. Яснопольского. – К.: Издательство Банковой энциклопедии, 1917. – 427 с.
2. Туган–Барановский М. И. Значение биржи в современном хозяйственном строе / М. И. Туган–Барановский // Там само.
3. Яснопольский Л. Н. Предисловие / Л. Н. Яснопольский // Там само.

References

1. Kardashev V. P. Fondovye birzhi v Rossii / V. P. Kardashev // Bankovaja Jenciklopedija. Tom II. Birzha. Istorija i sovremennaja organizacija fondovyh birzh na Zapade i v Rossii. Birzhevyje sdelki. Birzhi i vojna / pod red. L. N. Jasnopol'skogo. – K.: Izdatel'stvo Bankovoj jenciklopedii, 1917. – 427 s.
2. Tugan–Baranovskij M. I. Znachenie birzhi v sovremennom hozjajstvennom stroe / M. I. Tugan–Baranovskij // Tam samo.
3. Jasnopol'skij L. N. Predislovie / L. N. Jasnopol'skij // Tam samo.

Altukhov O. A., postgraduate student, Assistant Professor, Department of World History and International Relations, Lugansk National Taras Shevchenko University (Ukraine, Starobilsk), alex.an.altukhov@gmail.com

Banking Encyclopedia of 1917 as a source of the history of the development of Ukrainian stock exchange in the late nineteenth and early twentieth century

The article deals with Banking Encyclopedia of 1917 as the leading source on the history of banking development in the late nineteenth and early twentieth century. All articles in this edition were devoted to the study of stock trading in the leading countries, the Russian Empire and the Ukrainian lands. The co-authors of the publication were leading economists and lawyers, in particular A. N. Antsyferov, G. V. Afanasyev, H. A. Baranovsky, M. N. Bogolepov, E. V. Vanshtein, I. M. Goldstein, N. C. Dobrokhotoy, V. Ya. Zhelezov, A. M. Lazarev, D. N. Levin, E. S. Lurie, P. P. Migulin, N. D. Silin, P. B. Struve, M. P. Tugan–Baranovsky and others.

Analyzing the articles of the publication, the author came to a conclusion, that the main factors influencing the activities of Ukrainian stock exchanges in the late nineteenth – early twentieth century were insignificant volumes of trade, conservative financial policies of the tsarist government, as well as the process of concentration of production and capital. All these phenomena have become the reason that the stock market was in a rather difficult condition.

Keywords: Banking Encyclopedia, stock exchange, L. M. Yasnopolsky, V. P. Kardashev, M. P. Tugan–Baranovsky, Nadnepryansk Ukraine.

* * *

УДК 94:070:39(=161.2)(71)(73)«1914/1921»

Телеруз І. О.,

кандидат історичних наук, доцент, Національний педагогічний університет ім. М. П. Драгоманова (Україна, Київ), irina_teleгуz@ukr.net

Мереж А. В.,

студентка, Національний педагогічний університет ім. М. П. Драгоманова (Україна, Київ), anastasiamegei@ukr.net

УКРАЇНЦІ В РОКИ ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ ТА УКРАЇНСЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ НА СТОРІНКАХ ДІАСПОРНОЇ ПЕРІОДИЧНОЇ ПРЕСИ КАНАДИ ТА США

Досліджується роль періодичних видань у суспільно–культурному та національно–політичному житті українських емігрантів. Основна увага акцентується на дослідженні діяльності «Канадійського фермера» та «Свободи» у період Першої світової війни та Української революції 1917–1921 рр. Зосереджено увагу на розкритті змісту опублікованих матеріалів видань. Простежується ставлення української спільноти США і Канади до подій на території України.

Ключові слова: Канада, США, українська діаспора, українська преса, Українська революція.

Вивчення діяльності українських емігрантів за кордоном залишається актуальним завданням історичної науки, оскільки охоплює широке коло проблем розвитку української спільноти за межами рідної землі. Одним з напрямків є дослідження особливостей видавничої діяльності українських канадців й американців, як відображення інформаційного середовища в якому вони проживали, так і ставлення до подій на етнічних українських землях, зокрема в роки Першої світової війни та Української революції 1917–1921 рр.

До теми української преси на американському континенті зверталися як українські, так і закордонні дослідники. Багато цінної інформації можна почерпнути із праць таких авторів, як М. Боровик [1], А. Животко [3], М. Марунчак [6; 7]. Окремі аспекти розвитку періодичної преси та висвітлення на її сторінках проблем українців в еміграції розкривають у публікаціях сучасні науковці, зокрема, Ю. Сливка [13], Н. Трохим [14], А. Фігус–Ралько [20], О. Дзвінчук [2].

Мета дослідження – проаналізувати висвітлення ставлення української діаспори до подій Першої світової війни та Української революції 1917–1921 рр. на сторінках української періодичної преси в Канаді та США.

Преса української діаспори Канади і США мала великий вплив на збереження національної ідентичності на чужині та формування національно–патріотичної думки. Вона виступала невід'ємною складовою суспільного життя української спільноти. Українські періодичні видання виконували важливу соціальну